

FRANCIA

A franciák nagy tavaszi könyvmustráján (Salon du Livre; díszvendég: Japán, meghívott város: Moszkva; www.salondulivreparis.com) a tengernyi program közül két érdekességre hívnám fel a figyelmet: egyrészt a szervezők egész napot szentelnek a digitális irodalom és az elektronikus könyv aktuális híreinek, amelynek során mind irodalmi, mind technológiai szempontból sok újdonság vár az érdeklődőkre; másrészt – szintén az aktualitás jegyében – *A könyvtől a filmig* címmel rendeznek beszélgetéseket, bemutatókat, amelyeken az egyre szaporodó regény-adaptációk mellett külön figyelmet kapnak a kamera mögé álló, rendezői szerepet egyre gyakrabban magukra öltő írók. Például Sylvie TESTUD (színész- és író) élete első filmjét rendezte meg Juliette Binoche-sal és Mathieu Kassowitz-cal a főszerepben – *Frédérique Deghelt regénye alapján* (Actes Sud, 2007) – *La vie d'une autre / Egy másik élete* címmel. A francia intellektuális életben mindennél jelen lévő François BEIGBEDER (regényíró, irodalomkritikus, tévés műsorvezető, lásd KH 2009015) lehet a másik példa. Ő saját regényét adaptálta a képernyőre: *L'amour dure trois ans / A szerelem három évig tart* (Gallimard, 2001). Gaspard Proust játssza a főszerepet, Beigbeder hasonmását, a kicsit önző, kicsit depresszív, cinikus és önironikus irodalomkritikust ebben a – műfaját tekintve – romantikus vígjátékban.

Az idei Printemps des poètes (Költők tavasza; www.printempsdespoetes.com) a gyermekkort választotta kiemelt témájának, a rendezvények többsége így a gyermekekhez (és persze szüleikhez) szól; és nem csak szavakban teszi ezt, hanem képekben is. A franciák gyermekkönyv-kiadása mindig is híres volt az illusztrációk művészi színvonaláról; most sincs ez másképp, bizonyosságul kattintsunk a rendezvény honlapjára, ahol az erre az alkalomra megjelent versesköteteket is megcsodálhatjuk, vagy a www.joellejolivet.com oldalra, amelyen a programsorozat hivatalos logóját készítő művész egyéb munkáit is megismerhetjük.

„A Kikötői hírekben az a legjobb, hogy csöppet sem szentimentális”
(Cate Blanchett, a Kikötői hírek című film szereplője)

„A Kikötői hírek arról szól, hogyan találunk közösségre az egyes emberek”
(Julianne Moore, a Kikötői hírek című film női főszereplője)

Azt hiszem, nem vagyok egyedül azzal az érzéssel, hogy immár Magyarországon is az irodalmi tavasz egyik fontos állomásának tekinthetjük a Frankofónia ünnepét (www.francophonie.hu). Visszatérő vendégek – immár negyedszer jönnek Budapestre – a France Culture rádiócsatorna népszerű irodalmi műsorának készítői (Eva Almasy és csapata, a Papous dans la tête). Írók, költők, énekesek, filmesek gyűlnek össze vasárnaponként dél körül, hogy mottójuk – „a vidámság nélküli kultúra csupán a lélek rombolása” – jegyében szórakozzanak és szórakoztassanak irodalmi játékokkal, oulipós invenciókkal. Színházi élményekkel is gazdagodhatunk: a VIII. Frankolorés elnevezésű frankofón színházi fesztivált Bécs és Budapest városa közösen rendezi ezen a tavaszon. A színházi előadásokon, irodalmi esteken kívül szemináriumokra, műhelytalálkozókra is sor kerül, lesz fotókiállítás is, amely a fiatal magyar fotográfusok és az afrikai kontinens kapcsolatát mutatja be. A fesztivál egyik főszereplője az író-fordító-rendező Guy RÉGIS Jr. (szül. 1974), aki a nagy hírű kortárs haiti színház, a Nous Théâtre alapítója is egyben. Jelenleg Franciaországban ösztöndíjas, és nem kisebb munkára vállalkozott, mint Proust művének kreol nyelvre való átültetésére. A fesztivál másik fontos szerzője az elefántcsontparti Koffi KWAHULÉ (szül. 1956) író, esszéista, színész és rendező. Több mint húsz színművet írt, amelyek közül számosat le is fordítottak különböző nyelvekre. Írásainak nyelvezete egyedi, a szokásos nyelvhasználattól eltérő hatásokkal él, zenei írásmódnak is nevezik, van olyan kritikusa, aki egyenesen a jazz műfajához hasonlítja prózáját. Regényeit (*Babyface*, 2006; *Monsieur Ki*, 2010, Gallimard) a kritika és az olvasók is elismerik.

Az abszurd színház egyik legendás szerzője előtt is tiszteleg a frankofón ünnep: Eugene IONESCO egyik halhatatlanját, a *Székek* című drámáját láthatjuk egy belga társulat előadásában Budapesten és Miskolcon (!) is; mindkét esemény rangját emeli, hogy az író nője, Marie-France Ionesco is jelen lesz, a közönség vele is találkozhat és beszélgethet a látottakról.

És egy utolsó érdekesség a Frankofónia ünnepéről: nyílt Slam-estet rendez a Budapesti Francia Intézet. A slam Magyarországon alig ismert műfaj: a vers és a dal határán megszülető – sok esetben improvizatív – szöveg és dallam együttese; az Amerikai Egyesült Államokban találták ki, Franciaországban pedig jó tíz éve honosodott meg. A professzionális *slameur*ök mellett bárki kipróbálhatja, Franciaországban ez egy igazi demokratikus műfaj: elég csak elmenni egy slam-kávézóba... (www.slameur.com) Az érdeklődőknek a francia slam atyjának számító Grand Corps Malade honlapján érdemes szétnézni: www.grandcorpsmalade.com.

Most pedig következzenek híreink a legfrissebb francia irodalmi termésről: Louis GARDEL (szül. 1939) algériai származású író, kiadó, forgatókönyvíró, valamint a Renaudot-díj bíráló bizottságának tagja. Új regénye (*Le scénariste / A forgatókönyvíró*, Stock, 2012) szinte forgatókönyvnek tűnő, erősen vizuális szöveg rövid mondatokkal és dialógusokkal, amelynek megírása során mindegyik minőségéből merített többet-kevesebbet. A főhős, François nem ismeri az apját, és folyamatosan visszavágyik Algériába, amit öt évesen hagyott el anyjával együtt. Apja és saját múltja felkutatására indul, amikor elnyeri regényéért a Renaudot-díjat; ez a regényben ábrázolt Algéria nem valószínűsítő, az író számára nagyon fontos, képzeletbeli-irodalmi tájékozót jelent. Pierre-Henri, az öreg, fontoskodó és hódítani akaró író figuráját sem lenne nehéz fellelni a szerző környezetében, ahogyan a kiadók, az irodalom világában minden áron érvényesülni akaró ifjú hölgyét, Florette-ét sem. A regényben a legfontosabb téma a féligazság, a hazugság, egyik szereplő sem teljesen őszinte, mindenki el akar rejteni valamit. A kérdés: működik-e így az élet, működnek-e az emberi kapcsolatok?

Különös története van Belinda CANNONE (szül. 1958) új, *La chair du temps / Az idő teste* című könyve születésének (Stock, 2012): kislány volt még, amikor édesapjától kapott egy szép füzetet, azzal az intelligenciával, hogy jegyezze le a fontosabb történéseket, mentse meg azokat a feledéstől. Ezért vagy másért, az író nője tényleg mindig is úgy érezte, ha nem jegyez le valamit, az semmivé foszlik idővel. Így számos naplója volt; a múlt idő használata sajnos indokolt, mert egy évvel ezelőtt betörték a házába, és többek között elvitték azt a két nagy bőröndöt, amelyben levelezése, naplói, fotói voltak gondosan elzárva. Úgy érezte, az egész múltjától fosztották meg, emlékezete egészétől. „Különös gyász: én vesztettem el legféltettebb kincsem, de ugyanakkor ami elveszett, az én magam voltam” – írja. Még aznap este elkezdte a naplók újírását. Mi az emlékezet? Mi a felejtés? Mi a múlt, és mi a jelen? Az így készülő regény nem más, mint önmaga újradefiniálása.

Régis JAUFFRET (szül. 1955) új regénye a közelmúlt egyik szörnyű szenzációját, a Joseph Fritzel-ügyet beszéli el: *Claustria* (Seuil, 2012). Sikeres könyvek állnak már mögötte, méltatói szerint írásmódjának lényege, hogy remekül helyezkedik bele szereplői tudatába. Ebben a rettenetes történetben, „szörny-regényben” – korábbi írói erényeit tovább tökéletesítve – lebilincselően jeleníti meg Fritzel jellemét és életét, a pincebörtön kialakítását, a leány raboskodását, a vérfertőzést, a rémtett felfedezését, a média hírverését, majd a pert – mindezt az időrend látványos felbontásával. Vérfagyasztó és sokkoló jelenetek teszik lehetővé a könyvet, amelyet a kritika a szokványos rémtörténetektől jóval értékesebb irodalmi műnek tart. A *Claustria* egy kegyetlen, de elgondolkodtató regény.

(Klopfer Ágnes)

1842 februárjában Charlotte és Emily BRONTË, akik ekkor 25 és 23 évesek voltak, egy brüsszeli lányiskolába költöztek abban a reményben, hogy színvonalas francia nyelvű tanulmányaik alapján saját iskolát nyithatnak majd otthon, Yorkshire-ben. Franciatanáruk, Constantin Heger fogalmazásokat íratott a tanítványaival. Ezekben klasszikus francia modelleket kellett követniük. „Akár költő, akár nem” – mondta állítólag Charlotte-nak –, „tessék odafigyelni a formára!” A közelmúltban váratlanul előkerült a fiatal költő első házifeladata, egy *L'Ingratitude (Hálátlanság)* című, leginkább La Fontaine-t idéző állatmese (a London Review of Books 2012. március 8-i számában olvasható franciául és angolul is). A kis történet két patkányról szól, apáról és fiáról. Idősb patkány, megcsömörödve a városok és udvarok zajától és ragyogásától, a filozofikus elmélyedést elősegítő remeteéletet választja, és fia nevelésének szenteli az életét. *Hálátlan* fia mégis világot akar látni. Rövid kalandozások után egy magányos éjszakán sajnos halálra fagy. Másnap egy favágó talál rá, aki undorral rúgja odébb a dögölt állatot. Bizonyára hiba lenne különösebb művészi jelentőséget tulajdonítani az iskolás gyakorlatnak, de mind az elbeszélés meglehetősen brutális, mind (az állatmesékre amúgy jellemző) nyílt didakszis elkerülése a Brontë testvérek regényeinek világát idézi. A történet egyébként Charlotte Brontë számára sem ért jól véget: reménytelenül beleszeretett boldog házasságban élő franciatanárába, akit még Angliába való visszatérése után is hosszasan ostromolt francia nyelvű szerelmes leveleivel.

Megjelent a Samuel BECKETT-levelezés kritikai kiadásának az 1941 és 1956 közötti éveket lefedő második kötete a Cambridge University Pressnél (a négykötetesre tervezett kiadás csak válogatás, a többi levelet féltékenyen őrzik a jogörökösök). A korszak elején Beckett a francia ellenállásban harcol, a végére pedig a korszak egyik legjelentősebb és egyre híresebb írója, olyan művekkel a háta mögött, mint a *Godot...*, a *Végjátzsma* és a regény-trilógia (*Molloy; Malone meghal; A megnevezhetetlen*). Az 1953-ban franciául, majd 1955-ben angolul is bemutatott *Godot...*-t eleinte sok értetlenség és gúny fogadta, de 1969-ben Beckett már Nobel-díjat kap. („Quelle catastrophe!” – vélekedett állítólag Suzanne Beckett, az író felesége.) A háború utáni művek franciául születnek, mert Beckett „stílus nélkül” kívánt írni, és a kötetben olvasható levelek jelentős része is. Ezeket különösen értékes forrássá teszi, hogy írójuk mereven elzárkózott az interjúktól, a nyilvános szerepléstől. Nem mintha a levelekben megmagyarázná a műveit. „Nem tudok többet erről a darabról, mint bárki, akinek sikerül figyelmesen elolvasnia” – írja például. – „Nem tudom, ki az a Godot. Azt sem tudom, hogy létezik-e. És azt sem tudom, hogy ez a kettő, akik rá várnak, hogy ezek elhiszik-e, hogy létezik.” Az előadásokba viszont szeretett beszélni: „a darab szelleme szerint semmi sem groteszkebb, mint a tragédia” – közölte egy francia rendezővel. „A darab sem nem expresszionista, sem nem impresszionista” – üzenté Németországba –, „mindenekelőtt szinte rutinszerű cselekvésekről van szó, ezt kell megvalósítani: ezeknek mindennapiságát és anyagosságát. [...] A szereplők élőlények; talán csak alig-alig élnek, de azért mégsem emblémák.” És persze a levelek megmutatják Beckett szörnyű, nagyszerű fekete humorát is. „Árgus szemekkel figyelem a krumplibogár szerelmi életét, amely ellen hatékonyan, de emberségesen küzdök: a szülőket átdobálom a szomszéd kertjébe, a tojásokat pedig elégetem. Valaki velem is megtehetné volna ugyanezt.”

ANGOL

Beckett egyik levelében elképzeli egy majdani *Poszthumusz ürülek* című kötetet. Ki kell érdemelni, hogy valaki így vélekedhessen saját utóéletéről; mindenesetre igaz, hogy számos életmű meghökkentő gyarapodásnak indul szerzőjük halála után. Philip LARKINT négy apró füzetnyi kötet tette a háborút követő évtizedek egyik legnagyobb angol költőjévé: *Az északi hajó* (1945), *A kevésbé becsapott* (1955), a *Pünkösdi lakodalmasok* (1964) és a *Magas ablakok* (1974). Azonban a saját munkája iránt rendkívül kritikus Larkint is (akinek verseit a magyar olvasók Fodor András fordításában ismerhetik) utolérte a kanonikus szerzők végzete: egy 730 oldalas kritikai összkiadás, 340 oldalnyi, a verseket egyenként, részletesen tárgyaló kommentárral, a Faber and Faber kiadó gondozásában. Larkin kanonikus helyzete ráadásul nem is mindig volt biztosra vehető: 1985-ben népszerű, elismert költőként halt meg. 1992-ben aztán megjelentek válogatott levelei és 1993-ban Andrew Motion életrajza is, Larkinra pedig egyszerre zuhogott az áldás: nögyűlölőnek nevezték és rasszistának (hasonlóan barátjához, Kingsley Amishez). Azóta némiképp lecsillapodtak a kedélyek, és úgy tűnik, a vádak egy része túlzó volt, más részével pedig együtt kell már élni: nem csak szentek írnak verseket. Thomas Hardy nevéhez (akinek a költészete a háború után kezdett világos hatást gyakorolni Larkinéra) szokás kötni a modern angol költészet szikár, intellektuális, prózai hangütésű, ironiára hajlamos vonalát, amelyhez például T. S. Eliot vagy W. H. Auden is sorolható, s amelynek egyik újabb tagját hosszú időre bebetonozta az irodalomtörténetbe a nagy elismerést kiváltott kritikai kiadás.

Végül – lélegzetelállító eredetiségünk hangsúlyozása mellett – felhívánk a figyelmet arra, hogy nem számoltunk be az elmúlt hetek angol irodalmi életének két legzajosabb eseményéről. Az egyik az, hogy J. K. ROWLING felnőtteknek ír könyvet, a találgatások szerint valószínűleg krimi. A másik pedig a Charles DICKENS 200. születésnapja körül zajló ünneplés, tudományos és népszerű könyvekkel, kiállításokkal, konferenciákkal stb. Dickens végrendeletét idézem: „Ünnepélyesen felszólítom a barátaimat, hogy se szobor, se emlékmű, se más hivatalos elismerés tárgyává semmilyen körülmények között ne tegyenek. Országom emlékezetére egyedül a publikált műveim alapján tartok számot.” Legyen neked könnyű az ünneplés, Dickens mester.

(Gárdos Bálint)

NÉMET

A német napilapok irodalmi rovatait böngészve itt is, ott is NADAS Péter képe köszön vissza ránk, aminek az apropója nem más, minthogy február közepén jelent meg a Rowohl kiadónál a *Párhuzamos történetek* német kiadása. A regény mesterműnek kijáró fogadtatást kapott a német sajtóban, nyugodtan mondhatjuk, hogy osztatlan a sikere. A terjedelmes mű mellé a Rowohl kiadó egy kísérőkötetet is megjelentetett *Péter Nádas Lesen: Bilder und Texte zu den „Parallelgeschichten”* (Hogyan olvassuk Nádas Pétert: Képek és szövegek a Párhuzamos történetekhez) címmel. Persze abban, hogy a regénynek ilyen nagy sikere van német nyelvterületen, a regény fordítójának, a magyar származású, 1956-ban családjával Svájcba menekült, jelenleg pedig Rómában élő Christina Viraghnak is komoly szerepe van. A *Párhuzamos történetek* fordításáért VIRAGH nyerte el az idén a Lipcsei Könyvvásár Díját műfordítás kategóriában, amelyet a vásár első napján vehetett át. Ráadásul csupán egy-két nappal korábban hozták nyilvánosságra, hogy az idén szintén ő kapja Offenburg város Európai Fordítói Díját, amelyet májusban vehet majd át. Ez utóbbi kitüntetéssel teljes magyar-német fordítói munkásságát méltatják. Ő fordította németre például Márai több művét, Krúdytól a *Boldogult úrfikorombant*, Kosztolányitól az *Esti Kornélt* és a *Pacsirtát*, és Kertész Imre *Sorstalanság* című regényét is. Viragh egyébként maga is ír, 1992 óta öt regénye jelent meg, legutóbb az *Im April (Áprilisban)* 2006-ban. Az író és fordító 1999 óta a darmstadti székhelyű Német Nyelvi és Költészeti Akadémia levelező tagja.

Ilyenkor, kora tavasszal mindig fokozott figyelem irányul a Lipcsei Könyvvásár Díjának jelöltjeire. A szépirodalmi kategória rövidített jelöltlistájára az idén is öt mű került fel. Ezek: a filozófus és író Jens SPARSCHUH *Im Kasten (A dobozban)* című társadalmi szatírája, az iraki származású német szerző, Sherko FATAH *Ein weißes land (Egy fehér ország)* című műve, az augsburgi szerző és rendező Thomas von STEINACKER regénye, a *Das Jahr, in dem ich aufhörte, mir Sorgen zu machen, und anfang zu träumen (Az év, amikor felhagytam az aggódással és álmodni kezdtém)*, valamint Wolfgang HERRNDORF *Sand (Homok)* című irodalmi thrillere és Anna Katharina HAHN *Am Schwarzen Berg (A Fekete-hegynél)* című alkotása. A díjat végül Wolfgang Herrndorf művének ítélte a zsűri.

HERRNDORF már tavaly is az esélyes befutók között szerepelt, akkor *Tschick* című ifjúsági *roadmovie*-ja került fel a rövidített jelöltlistára. Végül is nem ez a mű nyerte tavaly a Lipcsei Könyvvásár Díját, ám számos elismerést és kitüntetést hozott a 2010-ben súlyos stádiumú, gyógyíthatatlan agytumorról diagnosztizált berlini szerzőnek. Elnyerte vele a Clemens Brentano-díjat, a Német Ifjúsági Irodalmi Díjat és a Hans Fallada-díjat is, ráadásul rövid idő alatt kultikus sikerkönyvvé nőtte ki magát a mű. A Lipcsei Könyvvásár Díját az idén elnyerő *Sand* teljesen más jellegű, leginkább ügynökregénynek mondható, bár a kritika szerint korántsem egyszerűen követhető történet. „Mialatt Münchenben a Fekete Szeptember palesztin tagjai épp megtámadják az Olimpiai Falut, a Szaharában misztikus dolgok történnek. Meggyilkolnak négy embert egy hippi kommunában, eltűnik egy pénzesbörönd és egy sötét nyomozó igyekszik felderíteni az ügyet. Egy zavarodott atomkém, egy platinaszőke amerikai nő és egy amnéziás férfi – Észak-Afrika, 1972.” A fülszöveg alapján akár egy Rejtő-regény is lehetne Herrndorf könyve, amelyet a Neue Zürcher Zeitung recenziója például ügynökthriller-paródiának értelmez, amit számos irodalom- és filmtörténeti utalással tüzdelt meg a szerző. A Die Zeit kritikusa is hasonló véleményre jut, és megjegyzi, hogy a könyv egyben az idióták komoly gyűjteményével büszkélkedhet. A történet szintjén egyik hiba követi a másikat, és az inkompetencia, a téves ítéletek és totális ökörségek válnak a cselekmény motorjává. Mások ennél mélyebben értelmezik a művet, az FAZ hasábjain a szerzőt „vicces kedvű, egyetemes olvasottságú művészként” jellemzik, aki regényeiben „nagy művészetként jeleníti meg az emberi lét semmisségét”, ebben a regényében pedig lenyűgöző játékot folytat az erőszak, a halál és a felejtés többértelműségével. A Könyvdíj zsűrije szerint pedig: „Attól egyedülálló ez a regény, hogy Herrndorf milyen könnyedséggel, elegáns hangvétellel és a komika iránti érzékkel meséli el ezt a tökéletes rémálmodot.”

Peter WATERHOUSE kapja 2012-ben a legmagasabb osztrák művészeti elismerést, a Nagy Osztrák Állami Díjat. „Peter Waterhouse igazi nyelvművész, egyszerre finom és erőteljes. Lírájában, eszéiben, elbeszéléseiben, szindarabjaiban és regényeiben egyaránt érezhető és állandóan jelen van az az asszociatív öröm, amit számára a szókapcsolatokkal való elmélyült foglalkozás jelent” – méltatta a szerzőt a díj bejelentésekor Claudia Schmied osztrák kultuszminiszter. Az osztrák-angol házasságból született, főként Ausztriában nevelkedett szerző legutóbb megjelent művei a *Krieg und Welt (Háború és világ)* című regény és a *Der Honigverkäufer im Palastgarten und das Auditorium Maximum (A mézárús a palotakertben és az auditorium maximum)* című elbeszélés.

(Paksy Tünde)

SPANYOL

A költészet és képzőművészet határait feszegető vizuális művészetek területéről számos újdonság látott napvilágot mostanában a spanyol nyelvterületen is. Március elején a Barcelonai Kortárs Művészetek Múzeumában (Macba) halála óta először mutatták be Joan BROSSA (1919–1998) vizuális költészeti alkotásokat tartalmazó kötetét *Els etcèteres* címmel a Centre Internationale de Poésie de Marseille gondozásában. Ez az 1970-es gyűjtemény amúgy a katalán szerző első kiadványa ebben a műfajban. Brossának ez a sorozata a kollázszt ötvözi a ceruzafelirattal, valamint a brossai életmű állandó elemével, a nagy A betűvel, amely azon túl, hogy az abc kezdőbetűje, varázslatos térelváltatóként a közvetlen utalások és a mágiikus referenciák között egyensúlyoz. Találunk közöttük kártyákból felbukkanó kardot, Barcelona betűit összekeverve horogkeresztet egy nőken mellett (talán a divat diktatúrájára utalna?), vagy a „Trau” és a „ma” szótagok kombinációját.

Carlos Edmundo DE ORY, cádizi születésű andalúz költő száz darab számozott és dedikált példányban jelentette meg kollázsait (*Poemas y collages*), amely eddig kiadatlan műveit is tartalmazza. Ory a polgárháború utáni spanyol (neo)avangárd mozgalmakhoz kapcsolódva a festő Eduardo Chicharroval, és a Marinetti-tanítvány Silvano Sernesivel karöltve alapítja meg az úgy nevezett *postismo* irányzatát, amelyet „feltalált örület” vagy „a badarság kultusza” definíciókkal láttak el, és amely mintegy megújult dadaizmusként, szürrealista áthallásokkal, neologizmusokon keresztül szándékozik feléleszteni a nyelvet, az életet, a jövőt (lásd a *Versos de pronto* című 1945-ös kötetét). Pár évvel később már *Manifiesto Introrrealista (Introrrealista Kiáltvány, 1951)* címen jelentet meg programszöveget, amelyet Darío Suro, dominikai festővel együtt dolgoz ki.

Silvia JAPKIN SZULC argentin születésű barcelonai művész, aki párhuzamos papírcsíkokból, töredezett tipográfiával összeállított légi teremtményeit kanonizált latin-amerikai és spanyol költők (például Oliverio Girondo, Alejandra Pizarnik, Miguel Hernández, Álvaro Pombo, Jesús Urceley) verseiből építi fel. Ezeket a térbeli költeményeket a művésznő „térmagoknak” nevezi. Három keskeny fémlábbal támasztja alá az alakzatokat, mintha cirkuszi egyensúlyművészek lennének.

És ha már (neo)avangárd, akkor hadd adjam hírül, hogy immár magyarul is olvasható a hispán történeti avantgárd manifesztumok válogatott gyűjteménye, címe: *Non serviam. A spanyol nyelvterület avantgárd programszövegei*.

A spanyol nyelvű prózában a mai napig állandóan visszatérő téma az elnyomó rendszerek fizikai borzalmainak és lelki-szellemi korlátozásainak beláthatatlan következményei. Madridban jelent meg a minap a venezuelai Alberto HERNÁNDEZ novellagyűjteménye *Relatos fascistas (Fasiszta elbeszélések)* címmel. Rövid, szinte egyperces történetek, amelyeket a fő tematikus vezérfonal, a hétköznapi fasizmus köt össze, a mottóik pedig Sztálintól, Goebbeltől, Pinochettől, Guevarától származó idézetek. A félelmetesen brutális fiktív történetek nyilvánvaló referenciája az elmúlt tizennégy év Venezuelája, a főszereplő pedig mindben maga a halál, a más-képp gondolkozó menthetetlenül ellenség, akivel végezni kell.

Norberto Luis ROMERO 1996-ban tűnt fel első regényével, a *Signos de descomposición (A bomlás jelei)* cíművel. Az argentin származású, de már jó ideje Spanyolországban – Madridban és Mallorcán – élő író legújabb regénye a *Tierra de bárbaros (Bárbarok földje, 2011)* szintén fölöttébb nyugtalanító szöveg. A történet a XIX. századi Argentínában játszódik, nem sokkal a gyarmati korszak vége után. A függetlenség azonban a helyi pártérdekek – föderalisták és unitáriusok – ütközését eredményezi, és ennek következtében természetesen a biztonságosnak éppen nem mondható közutakat, útonállók fenyegetését, provinciális kiskirálykodást, Buenos Airesben pedig az európai arisztokratákat majmoló kispolgárokat jelenti. A könyv a történelmi, kosztumbrita regény, vagy a krónikairódalom hagyományait követi, ám a felszín alatt érezhető a nyugtalanító fenyegetés jelenléte, amely végül az unatkozó csitrik alakjában ölt testet, akik nagyvilági bulit csapnak, ahol a fő műsorszám, amikor egy öreg indián múmiát „kicsomagolnak”...

Nemrég került a kezembe Pepa MERLO pár évvel ezelőtt megjelent könyve is (*El haza de las viudas, 2009*), amely újfent ebbe a tematikába illeszkedik, de más szempontból, más műfaji megközelítésben. Nyolc asszony történetét meséli el a regény, akik a La Malahá nevű, Granadához közeli andalúz faluban élnek, és a polgárháború utáni diktatúra elnyomott áldozatai voltak. Mivel a valós személyek meg akarták őrizni anonimitásukat, az író egy semleges kollektív elbeszélő segítségével fűzi össze az eseményeket, aki kellő távolságtartással mondja el a gyötrelmek és megaláztatások sorát anélkül, hogy az üres érzélgősség hibájába esne, ami pedig gyakran jellemző a Franco-korszakot leleplező szövegekben.

Végül egy kis játék a számokkal: Gabriel García MÁRQUEZ idén évfordulók sorozatát ünnepelheti, március 6-án töltötte be nyolcvanötödik életévét, hatvan éve jelent meg első elbeszélése (*La tercera resignación* címmel), negyvenöt éve pedig a *Száz év magány* (magyarul 1971, ford. Székács Vera). Harminc évvel ezelőtt kapta meg a Nobel-díjat, és tíz éve kezdte el írni önéletrajzi visszaemlékezését (*Azért élek, hogy elmeséljem az életemet, 2003, ford. Székács Vera*). Születésnap ajándékként a *Száz év magány* elektronikus kiadását kapta meg.

(Menczel Gabriella)

császár norbert
fjjetlenség

